

Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Adli Hemşirelik Konusundaki Bilgi ve Görüşlerinin Belirlenmesi

Determining the Knowledge and Opinions of Senior Nursing Students on Forensic Nursing

Muazzez Şahbaz

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, Aydın, Türkiye
Aydın Adnan Menderes University, Faculty of Nursing, Department of Fundamentals of Nursing, Aydın, Türkiye

ÖZ

Giriş: Bu araştırma, hemşirelik son sınıf öğrencilerinin Adli Hemşirelik konusundaki bilgi düzeyleri ile görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Materyal ve Metodlar: Tanımlayıcı ve kesitsel türdeki bu araştırma, Mart-Nisan 2020 tarihleri arasında bir devlet üniversitesinin hemşirelik fakültesinde öğrenim gören 213 öğrenci ile yürütülmüştür. Veriler, literatüre dayalı olarak hazırlanan yapılandırılmış anket formu ile toplanmış; bulgular IBM Sosyal Bilimlerde İstatistik Paket Programı (SPSS) sürüm 22.0 kullanılarak tanımlayıcı istatistikler ve Ki-kare testi ile analiz edilmiştir. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak belirlenmiştir.

Bulgular: Katılımcıların yaş ortalaması $21,27 \pm 1,07$ 'dir. Öğrencilerin %80,3'ü Adli Hemşirelik hakkında bilgi sahibi olduğunu belirtmiş; bu bilgiyi büyük oranda seçmeli dersler aracılığıyla edindiklerini ifade etmiştir. %64,3'ü Adli Hemşire olarak çalışmak istediklerini, %74,5'i ise daha fazla bilgi edinme gereksinimi duyduklarını bildirmiştir. Öğrencilerin %92'si lisans, %49,3'ü ise lisansüstü düzeyde Adli Hemşirelik derslerinin olması gerektiğini savunmuştur. Adli Hemşirelik dersi alma durumu ile bazı görüşler arasında anlamlı farklar saptanmıştır. Adli hemşire olarak çalışma isteği, Adli Hemşireliğin ayrı bir disiplin olarak değerlendirilmesi, adli olayla karşılaşma ve lisans/lisansüstü eğitimde bu derslerin yer alması gibi değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p < 0,05$).

Sonuç: Araştırma bulguları, hemşirelik öğrencilerinin Adli Hemşireliğe yönelik farkındalıklarının yüksek olduğunu ve bu alana olan ilgilerinin belirgin olduğunu göstermektedir. Hem lisans hem de lisansüstü müfredatlara Adli Hemşireliğin kuramsal ve uygulamalı yönleriyle entegre edilmesi önerilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Adli hemşirelik, hemşirelik öğrencileri, bilgi düzeyi, görüş

ABSTRACT

Introduction: This study was conducted to determine the knowledge and opinions of senior nursing students on forensic nursing.

Material and Methods: This descriptive, cross-sectional study was conducted with 213 students studying at the faculty of nursing at a state university between March and April 2020. Data were collected using a structured questionnaire prepared based on literature, and findings were analyzed using descriptive statistics and the chi-square test using IBM Statistical Package for Social Sciences (SPSS) program version 22.0. Statistical significance was set at $p < 0,05$.

Results: The mean age of the participants was $21,27 \pm 1,07$ years. 80,3% of the students reported knowledge about forensic nursing, stating that they acquired this knowledge largely through elective courses. Ninety-two percent of students supported the need for undergraduate and 49,3% for graduate-level forensic nursing courses. Significant differences were found between some opinions and the status of taking a forensic nursing course. Statistically significant differences were found between variables such as desire to work as a forensic nurse, considering forensic nursing as a separate discipline, encountering forensic cases, and including these courses in undergraduate/graduate education ($p < 0,05$).

Conclusion: The research findings indicate that nursing students have a high awareness of forensic nursing and a clear interest in this field. It is recommended that the theoretical and practical aspects of forensic nursing be integrated into both undergraduate and graduate curricula.

Keywords: Forensic nursing, nursing students, knowledge level, opinion

Cite this article as: Şahbaz M. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Adli Hemşirelik Konusundaki Bilgi ve Görüşlerinin Belirlenmesi. YIU Sağlık Bil Derg 2025;6(3):78-86.
<https://doi.org/10.51261/yiu.2025.1758199>

Giriş

Günümüzde profesyonel hemşirelik, yalnızca temel bakım hizmetleriyle sınırlı kalmayıp, teorik altyapısı ve bilimsel yönü giderek gelişen bir disiplin haline gelmiştir. Bu gelişim, hemşirelik mesleğinde çeşitli uzmanlık alanlarının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu uzmanlık alanlarından biri olan Adli Hemşirelik, hemşirelik bilgi ve becerilerinin adli bilimlerle bütünleştirilmesini içeren multidisipliner bir yaklaşımdır (1,2). Uluslararası Adli Hemşireler Birliği (International Association of Forensic Nurses-IAFN) Adli Hemşireliği, “Hemşirelerin temel eğitimlerini şiddet, travma ve diğer suç olgularının mağdur ve faillerinin değerlendirilmesinde, adli alanda bilimsel yöntemlerle kullanması” olarak tanımlamaktadır (3). Bir diğer ifadeyle Adli Hemşirelik, hemşirelik biliminin yasal süreçlerle entegrasyonunu sağlayan bir uzmanlık alanıdır. Bu alan; suç, şiddet, travmatik kazalar ve kriminal olaylarla ilişkili bireylerin muayenesi, adli delillerin toplanması, belgelenmesi ve ilgili mercilere ulaştırılması süreçlerinde etkin rol alır (4-7).

Hemşireler karşılaştıkları adli olgularda bireyi ilk gören, ailesi ya da yakınlarıyla ilk iletişime giren, muayene sırasında eşyalarına dokunan ve bireyden alınan laboratuvar örnekleri ile ilk temas eden kişilerdir (2,6-9). Adli Tıp alanında özel eğitim almış hemşirelerin, adaletin etkin ve hızlı bir şekilde sağlanmasına katkıda bulunmaları ve toplum huzurunun korunmasında sağlık ekibinin önemli bir parçası olmaları kaçınılmazdır. Ancak Türkiye’de Adli Hemşirelik alanında görev tanımı yapılmış ya da yasal olarak tanımlanmış hemşireler bulunmamaktadır (1,2,10). Bu durum, adli vakaların değerlendirilmesinde çoğunlukla özel eğitim almamış hemşirelerin rol almasına ve adli kanıtların toplanması, korunması ve belgelenmesinde eksikliklere neden olmaktadır (2,11,12). Bu eksiklikler, kanıtların gözden kaçması, kaybolması veya zarar görmesi gibi sorunlarla sonuçlanarak adli sürecin aksamasına, mahkemelerin hatalı ya da eksik karar vermesine yol açabilmektedir (2,11). Bu bağlamda, Adli Hemşireliğin mesleki standartlarının oluşturulması, eğitim programlarının geliştirilmesi ve yasal düzenlemelerin yapılması önemlidir (2,5,10,13). Yapılan araştırmalar, hemşirelik lisans programlarında eğitim gören öğrencilerin büyük çoğunluğunun adli olgularla karşılaşma deneyiminin sınırlı olduğunu ve adli kanıtların toplanması, saklanması ile ilgili uygulama becerilerinde ciddi eksiklikler bulunduğunu göstermektedir (1,5-7,11,14). Bu durumun temel nedenlerinden biri, hemşirelik müfredatlarında Adli Hemşirelik ile ilgili derslerin olmaması ya da yetersiz yer almasıdır. Bu eksiklik, bilgi boşluklarını ve uygulamadaki yetersizlikleri artırmaktadır. Bu bağlamda, hemşirelik eğitim programlarına Adli Hemşirelik derslerinin entegre edilmesi, uygulamalı eğitimlerin yaygınlaştırılması ve hizmet içi eğitimlerle hemşirelerin bu alandaki yeterliliklerinin artırılması büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, mesleğin akademik ve uygulamalı yönünü güçlendirmek amacıyla, yüksek lisans ve doktora düzeyinde Adli Hemşirelik alanında uzmanlaşmayı destekleyen programların geliştirilmesi gerekmektedir (6,7,11,15,16).

Hemşirelik öğrencilerinin Adli Hemşirelik ve uygulamalarına ilişkin bilgilendirilmesi ve konunun önemine dair farkındalıklarının oluşturulması önemlidir. Bu araştırmada, hemşirelik son sınıf öğrencilerinin Adli Hemşireliğe ilişkin bilgi düzeylerinin belirlenmesi, konu ile ilgili görüşlerinin saptanması amaçlanmıştır.

Bu doğrultuda çalışmanın alt problemleri;

1. Hemşirelik öğrencilerinin Adli Hemşirelik ile ilgili bilgileri nelerdir?
2. Hemşirelik öğrencilerinin Adli Hemşirelik ile ilgili görüşleri nelerdir? olarak belirlenmiştir.

Materyal ve Metodlar

Araştırmanın Amacı ve Tipi

Bu araştırma, Hemşirelik Fakültesinde öğrenim görmekte olan son sınıf öğrencilerinin Adli Hemşireliğe ilişkin bilgi düzeyleri ile görüşlerini belirlemek amacıyla yürütülmüş olup, tanımlayıcı ve kesitsel tipte bir çalışmadır.

Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Araştırma, Mart-Nisan 2020 tarihleri arasında Türkiye’de bulunan bir devlet üniversitesinin Hemşirelik Fakültesinde öğrenim gören son sınıf öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, belirlenen tarihler arasında ilgili üniversitenin Hemşirelik Fakültesinde öğrenim görmekte olan 269 son sınıf öğrencisi oluşturmuştur (n=269). Araştırmada örnekleme yöntemi kullanılmamış, evrenin tamamına ulaşılması hedeflenmiştir. Gönüllülük esasına göre yürütülen çalışmaya katılmayı kabul eden 213 öğrenci, evrenin %79,2’sini oluşturarak araştırmanın örneklemini meydana getirmiştir.

Araştırmanın örneklemini, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi’nde öğrenim görmekte olan son sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Çalışmaya dâhil edilme kriterleri; öğrencinin ilgili fakültede son sınıfta öğrenim görüyor olması ve araştırmaya katılmaya gönüllü olması şeklinde belirlenmiştir. Dışlanma kriterleri arasında ise aynı fakültede 1., 2. veya 3. sınıfta öğrenim görmek yer almaktadır. Ayrıca çalışmaya dâhil edilen öğrencilerden, veri toplama araçlarını eksik ya da hatalı dolduranlar araştırmadan çıkarılma kriteri kapsamında değerlendirilmiştir.

Veri Toplama Yöntemi ve Araçları

Araştırmanın verileri, literatür taraması doğrultusunda araştırmacı tarafından geliştirilen ve iki bölümden oluşan yapılandırılmış bir anket formu aracılığıyla toplanmıştır (1,6,13,17-19). Anket formunun ilk bölümünde, katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine ilişkin yedi soru yer almaktadır.

İkinci bölüm ise, öğrencilerin Adli Hemşirelik konusundaki bilgi düzeyleri ve görüşlerini değerlendirmeye yönelik 23 sorudan oluşmaktadır. Toplam 30 sorudan oluşan anket formu, veri toplama aracının anlaşılabilirliğini ve uygulanabilirliğini değerlendirmek amacıyla evren dışında tutulan 10 öğrenciyle pilot uygulamaya tabi tutulmuştur. Ön uygulamadan elde edilen geri bildirimler doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Düzenlemelerin ardından anket formu son haline getirilmiş ve veri toplama sürecinde kullanılmıştır.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yürütülmesine başlamadan önce, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'ndan etik onay alınmıştır (27.02.2020 tarihli ve 50107718-050,99 sayılı 2020/173 protokol nolu karar). Katılımcılara araştırmanın amacı, kapsamı ve gönüllülük esasına dayandığı konusunda gerekli bilgilendirme yapılmıştır. Araştırmaya katılmayı kabul eden bireylerden sözlü onam alınmıştır. Araştırma sürecinde, Helsinki Bildirgesi'nde belirtilen etik ilkeler titizlikle gözetilmiştir.

Verilerin Toplanması

Veri toplama sürecine başlanmadan önce öğrencilere araştırmanın amacı, kapsamı ve süreç hakkında ayrıntılı bilgilendirme yapılmıştır. Katılımın tamamen gönüllülük esasına dayandığı belirtilmiş, katılımcılara diledikleri zaman çalışmadan çekilebilecekleri ifade edilmiştir. Çalışmaya katılmayı kabul eden öğrencilerden sözlü onam alınmış ve ardından anket formu uygulanmıştır. Anket formunun doldurulması ortalama 10 dakika sürmüştür. Araştırma, öğrencilere ders sorumlusu aracılığıyla duyurulmuş olup, veri toplama süreci ders saatlerinin başlamasından önce öğrencilerin eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde yürütülmüştür.

Verilerin Analizi

Toplanan veriler, IBM Sosyal Bilimlerde İstatistik Paket Programı (SPSS) sürüm 22.0 kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler (frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma) kullanılmış; değişkenler arasındaki ilişkiler ise Ki-kare testi (χ^2) ile analiz edilmiştir. Tüm istatistiksel analizlerde anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma yalnızca bir üniversitenin hemşirelik fakültesinde gerçekleştirilmiş olup, sonuçlar yalnızca bu grubu temsil etmektedir. Dolayısıyla elde edilen bulgular tüm hemşirelik öğrencilerine genellenemez. Ayrıca, çalışmada veri toplama aracı olarak anket formunun kullanılması, öğrencilerin düşünce ve görüşlerini sınırlı bir çerçevede değerlendirmeye neden olmuştur. Bu yönüyle çalışma, yalnızca nicel bulgular üzerinden yorumlanmış ve nitel verilerle desteklenmemiştir.

Bulgular

Araştırmaya katılan hemşirelik son sınıf öğrencilerinin yaş ortalaması $21,27 \pm 1,07$ 'dir. Katılımcıların çoğunluğu kadın olup (%66,2) yarıdan fazlası Anadolu Lisesi mezunudur (%55,9). Öğrencilerin anne (%48,3) ve babalarının (%35,7) çoğunluğu ilkokul mezunudur. Annelerinin çoğu ev hanımı (%83,1), babaları ise (%44,1) işçidir. Öğrencilerin %4,7'si hemşire olarak çalışmaktadır ve %5,6'sının Adli Tıp alanında çalışan bir yakını bulunmaktadır (Tablo 1).

Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğu (%80,3) Adli Hemşirelik hakkında bilgi sahibi olduklarını belirtmiştir. Bu bilgiyi en çok seçmeli ders aracılığıyla (%64,3) edindikleri; ardından internet (%21,3), kongre/sempozyumlar (%10,7) ve radyo/TV (%3,9) kaynaklarının geldiği saptanmıştır. Öğrencilerin %62,4'ü Adli Hemşireliğin yeni bir kavram olmadığını düşünmektedir. Adli Hemşirelik denildiğinde katılımcıların aklına en çok gelen kavramlar hukuk (%60,1) ve otopsi (%57,3) olmuştur. Katılımcıların %32,4'ü şimdiye kadar adli bir olayla karşılaşmalarını bildirmiştir. En sık karşılaşılan olaylar arasında trafik kazaları (%58,9), intihar girişimi (%28,8), cinayet (%27,4), şiddet (%24,7) ve cinsel saldırı (%19,2) yer almaktadır (Tablo 2).

Araştırmaya katılan hemşirelik son sınıf öğrencilerinin %64,3'ü Adli Hemşire olarak çalışmak istediklerini belirtmiş; %74,5'i Adli Hemşirelik hakkında daha fazla bilgi edinmek istediklerini ifade etmiştir. Bu bilgi ihtiyacının temel nedenleri arasında klinik uygulamalarda adli vakalarla karşılaşma (%46,3), alana ilgi duyma (%34,7) ve bu alanda çalışmak isteme (%2,4) öne çıkmıştır.

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu (%92,0), hemşirelik lisans eğitiminde Adli Hemşirelik dersinin yer alması gerektiğini düşünmektedir. Ayrıca, %49,3'ü bu alanda lisansüstü eğitimin olmasını desteklemekte, %64,8'i ise lisansüstü eğitim almak istediğini belirtmektedir. Adli Hemşirelik eğitim düzeyine ilişkin olarak öğrencilerin %34,7'si temel mesleki eğitim sırasında dönemlik ders şeklinde verilmesini, %23,9'u ise hem temel eğitimde seçmeli ders olarak hem de mezuniyet sonrası yüksek lisans düzeyinde olmasını önermektedir.

Katılımcıların %89,2'si Adli Hemşirelerin hem temel sağlık bilimleri hem de hukuk bilgisine sahip olması gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca %84'ü Adli Hemşireliğin ayrı bir disiplin olarak değerlendirilmesini savunurken, %92,5'i Türkiye'de Adli Hemşirelere gereksinim olduğunu ifade etmiştir. Bu gereksinimin nedenleri arasında, hemşirenin adli vakayla ilk karşılaşan sağlık personeli olması yer almaktadır. Ayrıca delillerin kaybolmasını önleme ve adli vakaya uygun yaklaşım sergileyebilme gibi gerekçeler de bu durumu desteklemektedir (Tablo 3).

Tablo1. Hemşirelik öğrencilerinin sosyodemografik özellikleri (n=213)

Değişkenler	Sayı	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Kadın	141	66,2
Erkek	72	33,8
Mezun Olduğu Lise		
Temel Lise	60	28,2
Anadolu Lisesi	119	55,9
Sağlık Meslek Lisesi	18	8,5
Diğer	16	5,9
Anne Eğitim		
Okuryazar	37	17,4
İlkokul	103	48,3
Ortaokul	35	16,4
Lise	34	16,0
Lisans	4	1,9
Baba Eğitim		
Okuryazar	13	6,1
İlkokul	76	35,7
Ortaokul	48	22,5
Lise	61	28,6
Lisans	15	7,1
Anne Meslek		
Ev Hanımı	177	83,1
Memur	2	,9
İşçi	26	12,2
Emekli	8	3,8
Baba Meslek		
Memur	25	11,7
İşçi	94	44,1
Emekli	76	35,7
Çalışmıyor	18	8,5
Hemşire Olarak Çalışma Durumu		
Çalışıyor	10	4,7
Çalışmıyor	203	95,3
Adli Tıp Alanı İle İlgilenen Akraba Varlığı		
Var	12	5,6
Yok	201	94,4

Araştırmaya katılan öğrencilerin Adli Hemşirelik dersi alma durumları ile Adli Hemşirelik hakkında bilgi ve görüşleri karşılaştırıldığında; Türkiye’de Adli Hemşireye gereksinim olup olmadığı ve Adli Hemşireye neden gereksinim duyulduğu konularında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > 0,05$). Ancak, Adli Hemşire olarak çalışmayı isteme, Adli Hemşireliğin ayrı bir disiplin olması gerektiği, adli olayla karşılaşma durumu, hem lisans hem de lisansüstü hemşirelik eğitiminde Adli Hemşirelikle ilgili derslerin bulunması ve lisansüstü eğitim yapmak isteme durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar saptanmıştır ($p < 0,05$) (Tablo 4).

Tartışma

Bu araştırmanın bulguları, hemşirelik öğrencilerinin Adli Hemşireliğe yönelik bilgi düzeyleri, tutumları ve mesleki eğilimleri açısından önemli göstergeler sunmakta; Adli Hemşireliğin hemşirelik mesleği içinde giderek artan bir farkındalık ve ilgiyle karşılandığını ortaya koymaktadır. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun Adli Hemşireliği yalnızca temel hemşirelik uygulamalarının bir parçası olarak değil, aynı zamanda sağlık hizmetleriyle hukukun kesişim noktasında yer alan, multidisipliner bir uzmanlık alanı olarak değerlendirdikleri görülmektedir. Katılımcıların Adli Hemşireliğe yönelik olumlu yaklaşımları; bu alanda çalışmak istemeleri, lisans ve lisansüstü düzeyde eğitim talep etmeleri ve Adli Hemşireliğin ayrı bir disiplin olarak kabul edilmesi gerektiğine ilişkin görüşleriyle desteklenmektedir. Araştırma bulguları, öğrencilerin bilgi düzeyleri ile Adli Hemşireliğe ilişkin tutum ve mesleki

Tablo 2. Hemşirelik öğrencilerinin Adli Hemşirelik ile ilgili bilgileri (n=213)

Değişkenler	Sayı	Yüzde (%)
Adli Hemşirelikle İlgili Bilgi Sahibi Olma Durumu		
Bilgi Var	171	80,3
Bilgi Yok	42	19,7
Adli Hemşirelikle İlgili Bilgiyi Nereden Aldınız*?		
İnternet	38	21,3
Kongre, Sempozyum	19	10,7
Seçmeli Ders	137	64,3
Radyo/ Tv	7	3,9
Adli Hemşirelik Yeni Bir Kavram mı?		
Evet	53	24,9
Hayır	133	62,4
Bilmiyorum	27	12,7
Adli Hemşirelik Denilince Akla İlk Gelen Kavram*		
Otopsi	122	57,3
Hukuk	128	60,1
Dedektiflik	31	14,6
Suçlu	56	26,3
Adli Olayla Karşılaşma Durumu		
Evet	69	32,4
Hayır	144	67,6
Adli Olayla Karşılaştıysanız Hangi Olay*		
Cinsel Saldırı	14	19,2
Cinayet	20	27,4
Suicid	21	28,8
Trafik Kazası	43	58,9
Şiddet	18	24,7
Diğer	4	5,5

* Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

Tablo 3. Hemşirelik öğrencilerinin Adli Hemşirelik ile ilgili görüşleri* (n=213)

Değişkenler	Sayı	Yüzde (%)
Adli Hemşire Olarak Çalışmayı İsteme		
İstiyor	137	64,3
İstemiyor	76	35,7
Adli Hemşirelikle İlgili Bilgi İsteme		
Evet	158	74,5
Hayır	54	25,5
Adli Hemşirelikle İlgili Bilgi İsteme Nedeni*		
Klinik Uygulamalarda Adli Vakalarla Karşılaşma	82	46,3
Adli Hemşirelik Alanına İlgi Duyma	74	34,7
Adli Hemşire Olarak Çalışmayı İsteme	45	25,4
Hemşirelik Lisans Eğitiminde Adli Hemşirelik Dersi Olmalı mı?		
Evet	196	92,0
Hayır	17	8,0
Adli Hemşirelik Alanında Lisansüstü Eğitim Olmalı mı?		
Evet	105	49,3
Hayır	18	8,5
Bilmiyorum	90	42,3
Adli Hemşirelik Alanında Lisansüstü Eğitim Yapmak İster misiniz?		
Evet	138	64,8
Hayır	75	35,2
Adli Hemşirelik Eğitimi Hangi Düzeyde Olmalı		
Temel Mesleki Eğitim Sırasında Dönemlik Ders Olarak Yer Almalı	74	34,7
Temel Mesleki Eğitim Sırasında Seçmeli Ders Olmalı	51	23,9
Mezuniyet Sonrası En Az 60 Saatlik Sertifika Programı Olmalı	37	17,5
Mezuniyet Sonrası Yüksek Lisans Düzeyinde Olmalı	51	23,9
Adli Hemşireler Hangi Bilgilere Sahip Olmalı?		
Temel Sağlık Bilimleri	7	3,3
Hukuk	6	2,8
Temel Sağlık Bilimleri Ve Hukuk	190	89,2
Diğer	5	2,3
Bilmiyorum	5	2,3
Adli Hemşirelik Ayrı Bir Disiplin Olmalı mı?		
Evet	179	84,0
Hayır	34	16,0
Adli Hemşireye Türkiye’de Gerekseim Var mı?		
Evet	197	92,5
Hayır	16	7,5
Adli Hemşireye Neden Gerekseim Var		
Hemşirenin adli vakayla karşılaşan ilk sağlık personeli olması	55	38,7
Türkiye’de çok fazla adli vaka olması	87	61,3

Tablo 4. Hemşirelik öğrencilerin sosyodemografik özellikleriyle Adli Hemşirelik bilgi düzeylerinin ve görüşlerinin karşılaştırılması*

	Adli Hemşirelik Dersi Alma Durumu				Test	p
	Alan		Almayan			
Değişkenler	n	%	n	%		
Adli Hemşire Olarak Çalışmayı İsteme					x² =10,275	p=0,006
İstiyor (n=137)	97	70,8	40	29,2		
İstemiyor (n=76)	39	51,3	37	48,7		
Hemşirelik Lisans Eğitiminde Adli Hemşirelik Dersi Olmalı mı?					x² =9,492	p=0,002
Evet (n=196)	131	66,8	65	33,2		
Hayır (n=17)	5	29,4	12	70,6		
Adli Hemşirelik Alanında Lisansüstü Eğitim Olmalı mı?					x² =26,242	p=0,001
Evet (n=105)	85	81,0	20	19,0		
Hayır(n=108)	51	47,2	57	52,8		
Adli Hemşirelik Alanında Lisansüstü Eğitim Yapmak İster misiniz?					x² =15,332	p=0,001
Evet(n=138)	101	73,2	37	26,8		
Hayır (n=75)	33	45,8	39	54,2		
Adli Hemşirelik Ayrı Bir Disiplin Olmalı mı?					x² =14,293	p=0,001
Evet (n=179)	124	69,3	55	30,7		
Hayır (n=34)	12	35,3	22	64,7		
Adli Hemşireye Türkiye’de Gerekseim Var mı?					x² =1,438	p=0,231
Evet (n=197)	128	65,0	69	35,0		
Hayır (n=16)	8	50,0	8	50,0		
Adli Hemşireye Neden Gerekseim Var					x² =2,690	p=0,101
Hemşirenin adli vakayla ilk karşılaşan sağlık personeli olması (n=55)	42	76,4	13	23,6		
Türkiye’de çok fazla adli vaka olması (n=87)	55	63,2	32	36,8		
* Birden fazla secenek isaretlenmistir						

* Birden fazla seçenek işaretlenmiştir

yönelimleri arasında anlamlı ilişkiler olduğunu ortaya koyarken, bu alandaki eğitimin kapsamının ve niteliğinin, öğrencilerin mesleki kararlarını doğrudan etkilediğini de göstermektedir. Bu bağlamda, elde edilen veriler yalnızca mevcut durumun değerlendirilmesi açısından değil, aynı zamanda Adli Hemşireliğin eğitim, istihdam ve mesleki gelişim alanlarında nasıl konumlandırılması gerektiğine dair önemli ipuçları sunmaktadır.

Araştırmamızda elde edilen bulgulara göre öğrencilerin büyük çoğunluğu (%80,3) Adli Hemşirelik alanında kendilerini yeterli bilgi düzeyinde gördüklerini belirtmiştir. Bu oran, literatürde yer alan bazı çalışmalarla karşılaştırıldığında daha yüksek bulunmuştur. (1,5-7,11,13,14,18). Bu farklılığın temel nedenlerinden biri, söz konusu çalışmalarda öğrencilerin Adli Hemşirelik dersini almamış olmalarıdır. Oysa çalışmamızda yer alan öğrencilerin büyük bir kısmı bu dersi almış olup, bu durum bilgi düzeylerinin yüksek çıkmasında etkili olmuş olabilir. Bu bulgu, hemşirelik öğrencilerinin Adli Hemşirelik konusuna yönelik farkındalığının yüksek olduğunu ve Adli Hemşirelik dersinin öğrencilere okutulmasının bilgi düzeyleri üzerinde olumlu etkileri olabileceğini göstermektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğu (%80,3), Adli Hemşirelikle ilgili bilgi sahibi olduklarını belirtmiş, ancak bununla birlikte %74,5'i bu alanda daha fazla bilgi edinme ihtiyacı duyduklarını ifade etmiştir. Bu durum, öğrencilerin mevcut bilgileriyle yetinmeyip Adli Hemşirelik konusundaki yeterliliklerini sorguladıklarını göstermektedir. Öğrencilerin %46,3'ü bu bilgi edinme isteğinin temel nedeni olarak klinik uygulamalarda adli vakalarla karşılaşmalarını belirtmiştir. Bu bulgu, öğrencilerin Adli Hemşireliğe ilişkin farkındalıklarının yalnızca teorik düzeyde kalmadığını, sahada yaşanan gerçek vakalara dayalı olarak geliştiğini ortaya koymaktadır. Cerit ve Kazan (2018) tarafından yapılan bir çalışmada da öğrencilerin Adli Hemşirelikle ilgili teorik bilgileri yetersiz buldukları ve daha fazla klinik deneyime ihtiyaç duydukları bildirilmiştir (17). Benzer şekilde Küçükkaya ve Kahyaoglu (2018), hemşirelik öğrencilerinin adli vaka yönetimi konusunda bilgi eksikliklerinin, klinik ortamda yeterince rehberlik edilmemesinden kaynaklandığını vurgulamıştır (14). Bu bağlamda, Adli Hemşirelik eğitiminde teorik bilginin yanında uygulamalı eğitimin güçlendirilmesi gerektiği de önem arz etmektedir.

Araştırma kapsamında elde edilen bir diğer dikkat çekici bulgu, öğrencilerin %62,4'ünün Adli Hemşireliğin yeni bir kavram olmadığını ifade etmesidir. Adli Hemşireliğin hemşirelik mesleği içerisinde uzun süredir var olan bir uzmanlık alanı olduğuna dair farkındalık, öğrencilerin görüşlerine de yansımaktadır. Gerçekten de, Adli Hemşirelik sanılanın aksine yeni bir alan değildir; Adli Hemşireliğin tarihsel gelişimi incelendiğinde hemşirelerin 18. yüzyıldan itibaren adli olaylarla karşılaştıkları bildirilmektedir. Ancak ilk olarak 1987 yılında Dr. Harry McNamara, adli tıp bilgisi

yetersiz olan sağlık personelinin bilimsel araştırma sonuçlarını ve uygun şekilde kanıt toplanmasını olumsuz yönde etkilediğini belirterek, Adli Hemşireliğin klinik hemşirelik uygulamaları içinde yeni bir alan olarak yer alması gerektiğini ileri sürmüştür. Amerikan Adli Tıp Bilimleri Akademisi (American Academy of Forensic Science-AAFS) 1991 yılında Adli Hemşireliği bilimsel bir disiplin olarak kabul etmiştir. Türkiye’de ise Adli Hemşirelik kavramı 2000’li yıllardan itibaren gündeme gelmiş, çeşitli sempozyumlar ve yayınlarla tanıtılmış ve bazı üniversitelerde seçmeli ders olarak müfredata alınmıştır (8,19,20). 19 Nisan 2011 tarihinde Resmî Gazete’de (Sayı: 27910) yayımlanarak yürürlüğe giren Hemşirelik Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik incelendiğinde, Adli Hemşireliğe ilişkin herhangi bir düzenlemeye yer verilmediği görülmektedir (21). Oysa adli olguların yönetiminde hemşirelik hizmetlerinin niteliğinin artırılabilmesi ve multidisipliner ekip içinde etkin rol alınabilmesi için ülkemizin bu alanda eğitilmiş hemşirelere gereksinim duyduğu açıktır.

Araştırmaya katılan öğrenciler, “Adli Tıp” denildiğinde akıllarına en çok “hukuk” (%60,1) ve “otopsi” (%57,3) kavramlarının geldiğini ifade etmiştir. “Hukuk” yanıtının ilk sırada yer alması, adli tıbbın yasal boyutu ile ilişkilendirilmesinin öğrenciler arasında yaygın olduğunu göstermektedir. Ancak öğrencilerin “otopsi” yanıtını ikinci sırada belirtmeleri dikkat çekicidir. Benzer şekilde, literatürde de hemşirelik öğrencilerinin Adli Hemşireliği sıklıkla otopsi kavramı ile eşleştirdiği belirtilmektedir (1,7,17). Oysa otopsi, doğrudan Adli Hemşirenin görev alanına girmemektedir (22). Bu bulgu, öğrencilerin Adli Hemşireliğe ilişkin kavramsal algılarında bazı yanlış anlamaların mevcut olduğunu düşündürmektedir. Adli Hemşirelik; adli olgularda delil toplama, mağdurun bakımını sağlama, olay yeri ile sağlık hizmetleri arasında köprü kurma gibi rolleri kapsayan özel bir alandır. Bu yanlış algının, Adli Hemşireliğe ilişkin bilgi eksikliğinden veya kavramların eğitim içeriklerinde yeterince açıklanmamasından kaynaklanabileceği düşünülmüştür. Bu bağlamda, hemşirelik eğitim programlarında Adli Hemşireliğin görev kapsamının daha net vurgulanması gerektiği söylenebilir.

Öğrencilerin eğitim sürecinde adli olaylarla karşılaşma düzeyleri, Adli Hemşirelik farkındalığı ve uygulama becerileri açısından önemli bir göstergedir. Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin %32,4'ü eğitim süreçleri boyunca en az bir kez adli bir olayla karşılaştığını belirtmiş; bu olayların büyük çoğunluğunu ise trafik kazaları (%58,9) oluşturmuştur. Çalışmamızda elde edilen bu bulgu literatürde yer alan benzer çalışmalarla karşılaştırıldığında daha yüksek düzeydedir (1,6,7,11). Bu farklılığın birkaç nedene bağlı olabileceği düşünülmüştür. Öncelikle, söz konusu çalışmalarda yer alan öğrencilerin çoğunun Adli Hemşirelik dersi almamış olması, onların adli vakaları fark edememelerine ve bu nedenle farkındalık düzeylerinin düşük çıkmasına neden olmuş olabilir. Bununla birlikte, klinik uygulamalar sırasında adli vakaların

sağlık personeli tarafından yeterince tanımlanamaması ya da göz ardı edilmesi, öğrencilerin Adli Hemşirelik konusundaki farkındalıklarını olumsuz etkilemiş olabilir. Ayrıca çalışmamızda öğrencilerin yaklaşık üçte birinin (%32,4) eğitim süreçlerinde en az bir kez adli vakayla karşılaştığını belirtmiş olması, Adli Hemşirelik bilgisinin yalnızca bu alanda uzmanlaşmak isteyen hemşireler için değil, tüm hemşire adayları için temel bir bilgi alanı olarak ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, hemşirelik eğitim programlarında hasta ve mağdur hakları ile etik sorumlulukların desteklenmesi büyük önem taşımaktadır (22). Böylece öğrencilerin sadece bilgi düzeyleri değil, aynı zamanda olaylara profesyonel ve etik yaklaşımları da güçlendirilmiş olacaktır.

Araştırmanın bulguları, öğrencilerin %64,3'ünün mezuniyet sonrasında Adli Hemşire olarak çalışmak istediklerini ortaya koymuştur. Bu durum, hemşirelik öğrencilerinin adli hemşireliğe yönelik ilgilerinin yüksek olduğunu ve bu alanda kariyer yapma eğiliminde olduklarını göstermektedir. Öğrencilerin bu ilgisi, Adli Hemşirelik ders içeriklerinin etkili olduğunu ve alanın mesleki anlamda farkındalık yarattığını düşündürmektedir. Aynı zamanda, Adli Hemşireliğin yalnızca bir bilgi alanı değil, aynı zamanda bir uzmanlaşma sahası olarak değerlendirilmeye başlandığı da söylenebilir. Literatürde de benzer bulgular mevcuttur. Topçu ve Kazan (2018), hemşirelik öğrencilerinin önemli bir kısmının Adli Hemşireliği kariyer alanı olarak gördüğünü bildirmiştir (7). Abou Hashish (2024) ise hemşirelikte uzmanlaşma alanlarına yönelik artan ilginin, öğrencilere verilen yapılandırılmış eğitim ve uygulamalı deneyimlerle doğrudan ilişkili olduğunu vurgulamıştır (11).

Bununla birlikte, öğrencilerin Adli Hemşireliğe olan ilgisinin sürdürülebilirliği için bazı temel koşulların sağlanması gerekmektedir. Öncelikle, mezuniyet sonrasında Adli Hemşireler için istihdam alanlarının oluşturulması büyük önem taşımaktadır. Adli Tıp Kurumu, acil servisler, kadın doğum birimleri ve şiddet mağdurlarına yönelik merkezlerde Adli Hemşirelik pozisyonlarının açılması, bu alana yönelimi destekleyecektir (1). Ayrıca, Adli Hemşireliğe yönelik lisansüstü eğitim ve sertifikasyon programlarının yaygınlaştırılması, mesleki uzmanlaşma açısından gereklidir (7,14). Adli Hemşireliğin yasal statüsünün net biçimde tanımlanması ve görev tanımlarının sağlık mevzuatına dâhil edilmesi ise mesleğin kurumsallaşmasına katkı sunacaktır (5). Kurumsal politikalar çerçevesinde, adli vakalarda hemşirenin rolünü tanımlayan uygulama protokollerinin oluşturulması, alana olan güveni artıracaktır (11).

Adli Hemşireliğin hemşirelik eğitimi içindeki yeri, bu alanda yetiyecek nitelikli insan gücünün oluşmasında belirleyici rol oynar. Araştırma bulgularına göre öğrencilerin büyük çoğunluğu, hem lisans (%92,0) hem de lisansüstü (%49,3) düzeyde Adli Hemşirelik dersinin müfredata dâhil edilmesini desteklemekte; ayrıca %34,7'si lisans düzeyinde bu dersin

zorunlu hale getirilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Bu bulgu, Adli Hemşireliğin yalnızca seçmeli bir ders değil, temel hemşirelik eğitiminin ayrılmaz bir parçası olması gerektiğine işaret etmektedir. Literatürde yapılan benzer çalışmalar da öğrencilerin Adli Hemşireliğe yönelik bilgi gereksinimlerinin yüksek olduğunu ve bu eğitimin örgün müfredatla desteklenmesinin önemini ortaya koymaktadır (6,7,11,13,14). Eğitim programlarında Adli Hemşireliğe daha fazla yer verilmesi, hemşirelik öğrencilerinin bu alandaki bilgi ve becerilerini sistematik olarak geliştirmelerine imkân tanıyacaktır. Bu sayede öğrenciler, adli vakalarla karşılaştıklarında daha donanımlı, bilinçli ve profesyonel müdahalelerde bulunabileceklerdir. Özellikle travma, şiddet, cinsel istismar gibi hassas durumlarda doğru ve etik yaklaşım sergilemek; delillerin korunması, doğru raporlama ve hukuki süreçlere uygun davranmak, hem mağdurun haklarının korunması hem de adaletin sağlanması açısından kritik öneme sahiptir (2,17). Ayrıca, Adli Hemşirelik eğitiminin zorunlu hale getirilmesi, mesleki farkındalığın artırılmasının yanı sıra sağlık sisteminde hasta güvenliğinin güçlendirilmesine de katkıda bulunacaktır. Çünkü Adli Hemşirelerin uzmanlaşması, sağlık kuruluşlarında adli vakaların yönetiminde standartların yükselmesine ve olası ihmallerin önlenmesine yardımcı olur (11). Bu nedenle, Adli Hemşireliğin hem lisans hem de lisansüstü müfredatlarda zorunlu ders olarak yer alması, sadece öğrencilerin eğitim beklentilerini karşılamakla kalmayıp, aynı zamanda toplumun adalet ve sağlık hakkının korunmasına da önemli katkılar sağlayacaktır.

Araştırmada öne çıkan önemli bulgulardan biri, öğrencilerin %89,2'sinin Adli Hemşirenin yalnızca temel sağlık bilgisiyle değil, aynı zamanda hukuk bilgisiyle de donanmış olması gerektiğini belirtmesidir. Bu görüş, Adli Hemşireliğin sağlık ve hukuk disiplinlerinin kesişiminde yer alan çok disiplinli bir alan olduğunu göstermektedir. Ayrıca, katılımcıların %84'ü Adli Hemşireliğin ayrı bir disiplin olarak kabul edilmesi gerektiğini ifade ederken, %92,5'i Türkiye'de Adli Hemşireliğe ciddi bir gereksinim olduğunu vurgulamıştır. Bu gereksinimin temel nedenleri arasında, hemşirenin adli vakalarla karşılaşan ilk sağlık personeli olması, delillerin kaybolmasını engelleme sorumluluğu ve adli vakalara uygun, titiz bir yaklaşım sergileyebilme yetkinliği bulunmaktadır. Literatürde de benzer şekilde, Adli Hemşirelerin hem sağlık hizmetlerinde hem de adli süreçlerde kritik bir rol üstlendiği ve bu nedenle kapsamlı sağlık ve hukuk bilgisine sahip olmalarının zorunlu olduğu vurgulanmaktadır (2,7,11,17).

Adli Hemşirelik dersini alma durumu ile öğrencilerin Adli Hemşirelik hakkındaki bilgi seviyeleri arasındaki ilişki, alanın eğitim sürecindeki önemini ortaya koymaktadır. Araştırma sonuçlarına göre, Türkiye'de Adli Hemşireye gereksinim olup olmadığı ve gereksinim nedenleri konularında bilgi sahibi olma durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu durum, öğrencilerin bu temel konularda genel bir farkındalığa sahip olduğunu göstermektedir. Ancak

Adli Hemşire olarak çalışmayı isteme, Adli Hemşireliğin ayrı bir disiplin olarak kabul edilmesi, adli olaylarla karşılaşma deneyimi, hem lisans hem lisansüstü eğitimlerde Adli Hemşirelikle ilgili derslerin bulunması ve lisansüstü eğitim yapma isteği gibi daha spesifik tutum ve davranışlarda anlamlı farklılıklar görülmüştür. Benzer şekilde, literatürde yapılan çalışmalar da Adli Hemşirelik eğitimi almanın, öğrencilerin bu alana yönelik ilgi ve motivasyonlarını artırdığını ortaya koymaktadır (6,7). Özellikle, adli vakalarla karşılaşan öğrencilerin mesleki eğitimlerine olan ilgisinin arttığı ve bu alanda kendilerini daha donanımlı hissettikleri bildirilmektedir (14). Ayrıca, Adli Hemşireliğin ayrı bir disiplin olarak tanınmasının ve eğitim programlarında yer almasının, mesleki kimliğin güçlenmesine ve adli vakalara yönelik bilinçli müdahalenin artmasına katkı sağladığı ifade edilmektedir (1). Bu bağlamda, hem lisans hem de lisansüstü eğitim programlarında Adli Hemşirelik alanına yönelik derslerin yapılandırılması, öğrencilerin hem mesleki farkındalıklarını artırmakta hem de kariyer planlamalarına olumlu yansıtacaktır.

Sonuç

Araştırma bulguları, hemşirelik öğrencilerinin büyük çoğunluğunun (%80,3) Adli Hemşirelik konusunda bilgi sahibi olduğunu ve bu bilginin Adli Hemşirelik dersinin müfredatta yer almasıyla desteklendiğini göstermektedir. Öğrencilerin Adli Hemşirelik alanına yönelik ilgileri yüksek olup, mezuniyet sonrasında bu alanda çalışmayı istemeleri, mesleki kariyer planlamalarında Adli Hemşireliğin önemli bir uzmanlık alanı olarak kabul edildiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, öğrencilerin büyük bir kısmı Adli Hemşirelerin yalnızca sağlık bilgisi değil, aynı zamanda hukuk bilgisiyle de donanımlı olması gerektiğini belirtmiş, Adli Hemşireliğin ayrı bir disiplin olarak tanınmasını ve Türkiye’de bu alana duyulan ihtiyacın yüksek olduğunu vurgulamıştır. Adli Hemşirelik derslerinin hem lisans hem de lisansüstü eğitim programlarına dâhil edilmesi, öğrencilerin mesleki farkındalıklarını artırmakta ve adli vakalarla etkin mücadele için gerekli bilgi ve becerileri kazanmalarını sağlayacaktır.

Bununla birlikte, öğrencilerin Adli Hemşirelik alanındaki bilgi düzeylerinin ve uygulama becerilerinin artırılması için teorik bilginin yanında uygulamalı eğitimin de güçlendirilmesi önerilmektedir. Mevcut eğitim süreçlerinde adli vakalarla karşılaşma deneyiminin artırılması ve eğitim programlarının bu doğrultuda yapılandırılması önemlidir.

Öneriler

Araştırmanın yalnızca tek bir üniversitenin hemşirelik fakültesi öğrencileriyle sınırlı olması nedeniyle, benzer çalışmaların farklı üniversitelerde ve daha geniş örneklemlele tekrarlanması önerilmektedir. Böylece, elde edilen bulguların genellenebilirliği artırılabilir. Bu çalışma yalnızca nicel verilerle sınırlı kalmıştır. Gelecekte nitel yöntemlerin de kullanıldığı

araştırmalar, öğrencilerin Adli Hemşirelik bilgisi, tutumu ve deneyimlerini daha ayrıntılı inceleyebilir. Veri toplama araçlarının çeşitlendirilmesi, öğrencilerin konuyla ilgili düşünce ve yaklaşımlarını daha kapsamlı biçimde değerlendirme imkânı sağlayacaktır. Son olarak, hemşirelik müfredatına Adli Hemşirelik konusunun kuramsal boyutlarının entegre edilmesi önerilmektedir. Ayrıca, bu konunun uygulamalı boyutlarının da müfredata dâhil edilmesi yönünde eğitim politikaları geliştirilmelidir.

Etik Kurul Onayı: Çalışma Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu’ndan 27.02.2020 tarih ve 50107718-050,99 karar sayısı ile onay almıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış Bağımsız.

Yazar Katkıları: Fikir - M.Ş.; Tasarım - M.Ş.; Denetleme - M.Ş.; Veri Toplama/İşleme: M.Ş.; Analiz ve Yorum- M.Ş.; Literatür Taraması - M.Ş.; Yazıyı Yazan - M.Ş.; Eleştirel İnceleme - M.Ş.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması olmadığını beyan etmişlerdir.

Finansal Destek: Yoktur.

Kaynaklar

- Şentürk S, Büyüksarı B. Hemşirelik son sınıf öğrencilerinin adli hemşirelik konusundaki bilgi ve görüşlerinin belirlenmesi. *Bozok Tıp Derg.* 2013;3(3):19–26.
- Özden D, Özveren H, Yılmaz İ. Adli hemşirelik dersinin öğrencilerin adli delillere ilişkin bilgi düzeyine etkisi. *J Forensic Leg Med.* 2019;66:86–90. <https://doi.org/10.1016/j.jflm.2019.06.012>
- IAFN. About forensic nursing. International Association of Forensic Nurses; 2022. <https://www.forensicnurses.org/page/WhatisFN/>
- Mohamed S. Assess nursing students knowledge regarding forensic nursing in Hafar Al-Batin University. *IOSR J Nurs Health Sci (IOSR-JNHS).* 2023;12(2):59–63. <https://doi.org/10.9790/1959-1202035963>
- Karabulutlu Ö, Aydın CM. Sağlık bilimleri fakültesi son sınıf öğrencilerinin adli hemşirelik ve ebelik hakkındaki bilgi ve görüşlerinin incelenmesi. *YOBU Sağlık Bilimleri Fakültesi Derg.* 2024;5(2):125–135.
- Düzgün MV, Çiftcioğlu Ş, Atay Turan S, Efe E. Hemşirelik öğrencilerinin Adli Hemşirelik konusundaki bilgi düzeylerinin belirlenmesi. *Türkiye Klinikleri Journal of Forensic Medicine & Forensic Sciences/Türkiye Klinikleri Adli Tıp ve Adli Bilimler Derg.* 2020;17(2):91–97. <https://doi.org/10.5336/forensic.2019-72031>
- Topçu ET, Kazan, EE. The opinions of senior nursing students about forensic nursing. *Egypt J Forensic Sci.* 2018;8(16):1–7. <https://doi.org/10.1186/s41935-018-0045-y>
- Fırat S, Ünal S, Yalçın Geleş Ç. Hemşirelikte yeni bir alan: adli hemşirelik. *Adli Tıp Bül.* 2016;21(1):39–42. <https://doi.org/10.17986/blm.2016116599>
- Filmler CJ, Heyns T, Ferreira R. Forensic patients in the emergency department: who are they and how should we care for them? *Int Emerg Nurs.* 2018;40:33–36. <https://doi.org/10.1016/j.ienj.2017.09.007>
- Akköz Çevik S, Başer M. Adli hemşirelik ve çalışma alanları. *Sağlık Bilimleri Derg.* 2012;21(2):143–152.
- Abou Hashish, E. Knowledge and attitude of university nursing students towards forensic nursing and their influencing factors: a mixed-methods study. *Egypt J Forensic Sci.* 2024;14(31):3–13. <https://doi.org/10.1186/s41935-024-00404-2>
- Emami SZ, Lynch VA, Banazadeh M. Forensic nursing in the emergency department: the distance between nurses’ performed role behaviors and their perception of behaviors’ importance. *BMC Nurs.* 2024;23(1):23:1–13. <https://doi.org/10.1186/s12912-023-01682-2>
- Yeşil H, Sezer G, Yavuz MS. Ebeler ve hemşirelik öğrencilerinin, hemşire ve ebelerin adli olgularındaki sorumlulukları ile ilgili bilgi düzeylerinin belirlenmesi. *Van Tıp Derg.* 2020;27(1):26–33. <https://doi.org/10.5505/vtd.2020.04379>
- Küçükkaya B, Kahyaoğlu Süt H. Hemşirelik öğrencilerinin Adli Hemşirelik konusundaki bilgi düşünceleri. *Adli Tıp Derg.* 2018;32(3):106–114. <https://doi.org/10.5505/adlitip.2018.70973>
- Kelishami FG, Manoochehri H, Mohtashami J, Kiani M. Consequences of presence of forensic nurses in health care system: a qualitative study. *Iran J Nurs Midwifery Res.* 2020;25(3):195–201. https://doi.org/10.4103/ijnmr.IJNMR_119_19

16. de Souza JSR, Resck ZMR, Andrade CUB, Calheiros CAP, Terra FdeS, Costa ACB, et al. Construction and validation of an instrument for forensic nursing and similar graduation disciplines. *Rev Rene*. 2020;21:e44196. <https://doi.org/10.15253/2175-6783.20202144196>
17. Cerit B, Çalışkan MA, Çoşkun S, Temelli G. Identification of the knowledge levels of the senior students in nursing department concerning forensic nursing. *J Forensic Med* 2017;31:1-14.
18. Ribeiro GPdeO, Dixe MdosACR. Adli Hemşirelik uygulamaları bilgisi: hemşirelik öğrencileri için bir müdahalenin etkinliği [Knowledge of Forensic Nursing Practices: Efficacy of an Intervention for Nursing Students]. *J Forensic Nurs*. 2020;16(3):154-160. <https://doi.org/10.1097/JFN.0000000000000289>
19. Eşiyok B, Hancı İH, Özdemir Ç, Yelken N, Yıldırar Z. Adli hemşirelik. *Sted Dergisi* 2004;13 (5):169-171
20. Çilingir D, Hintistan S. Adli hemşireliğin kapsamı ve yasal boyutu. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Derg*. 2012;9(1):10-15.
21. Resmî Gazete, 19 Nisan, 2011. Hemşirelik yönetmeliğinde değişiklik yapılmasına dair yönetmelik. Sayı: 27910. 19 Nisan, 2011. Sağlık Bakanlığı. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/04/20110419-5.htm>
22. Lynch V.A., Barber Duval J. *Forensic Nursing Science*, 2nd ed. Mosby, 2010.